

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 28/1996 vp

Hallituksen esitys vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 22 päivänä lokakuuta 1996 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevalle käsiteltäväksi hallituksen esityksen 170/1996 vp vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Valiokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 5 päivänä kesäkuuta 1996 valiokuntaan lähettämän ed. Arja Ojalan /sd ym. lakialoitteen 27/1996 vp laiksi sairausvakuutuslain 33 §:n muuttamisesta, eduskunnan 27 päivänä syyskuuta 1996 valiokuntaan lähettämän ed. Veijo Puhjon /va-r ym. lakialoitteen 46/1996 vp laiksi sairausvakuutusmaksusta vuonna 1997 ja eduskunnan 31 päivänä lokakuuta 1996 valiokuntaan lähettämän ed. Mauri Salon /kesk ym. lakialoitteen 59/1996 vp laiksi työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kultavina vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi, erikoissuunnittelija Minna Liutta ja erikoistutkija Karin Lindqvist-Virtanen sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Päivi Valkama valtiovarainministeriöstä, esittelijä Tuula Lybeck opetusministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola Kansaneläkelaitoksesta, erityisasiantuntija Sinikka Huhtala Suomen Kuntaliitosta, talouspoliittinen asiamies Pekka Tsupari Teollisuuden- ja Työnantajain Keskusliitosta, johtaja Markku Koponen Palvelutyönantajista, tutkimussihteeri Kaija Kallinen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaalis sihteeri Veikko Simpanen Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:sta, lakimies Markku Kojo Akavasta ja jaostopäällikkö Kaarina Knuuti Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitosta. Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Suomen Yrittäjät ry:ltä.

Hallituksen esitys ja lakialoitteet

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi vuotta 1997 koskevista sosiaaliturvamaksuista sekä kansaneläke- ja sairausvakuutuksen rahoitus- ja rahastojärjestelyistä.

Vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu ehdotetaan poistettavaksi. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi hallituksen esityksen mukaan 1,90 penniä veroäyriältä kuitenkin siten, että 80 000 äyriä ylittävältä osalta maksu olisi 2,35 penniä veroäyriältä. Eläketuloa saavalta henkilöltä perittäisiin lisäksi sairausvakuutusmaksua 3 penniä veroäyriältä. Vakuutusmaksun korotus olisi kuitenkin enintään 3 prosenttia veronalaisesta eläketulosta.

Yksityisen yritystoiminnan piiriin kuuluvan työnantajan kansaneläkemaksu olisi yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen 2,40, 4,00 tai 4,90 prosenttia ennakkopidätyksen alaisen palkan määrästä. Valtion liikelaitoksista annetun lain alaisten liikelaitosten kansaneläkemaksu olisi 2,40 prosenttia. Edellä mainittujen työnantajien sairausvakuutusmaksu olisi 1,60 prosenttia palkasta.

Kunnalta, kuntayhtymältä ja kunnallisilta liikelaitoksilta perittäisiin kansaneläkemaksua 3,15 prosenttia ja sairausvakuutusmaksua 1,60 prosenttia palkoista. Valtion ja sen muiden kuin liikelaitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan kansaneläkevakuutusmaksu olisi 3,95 ja sairausvakuutusmaksu 2,85 prosenttia palkoista. Kirkkoyönantajien kansaneläkemaksu olisi 3,95 prosenttia ja sairausvakuutusmaksu 6,85 prosenttia palkoista.

Työnantajan lapsilisämaksua ei perittäisi vuonna 1997.

Kansaneläkerahaston ja sairausvakuutusrahaston vähimmäismääräksi vahvistettaisiin vuonna 1997 kahdeksan prosenttia mainittujen vakuutusten vuotuisista kokonaiskustannuksista. Varoja voitaisiin siirtää rahastosta toiseen maksuvalmiuden turvaamiseksi ja vähimmäismäärän saavuttamiseksi. Valtio vastaisi rahastojen maksuvalmiudesta.

Kansaneläkelaitoksen osuus kansaneläkkeiden kustannuksista olisi 71 prosenttia. Valtio ei vuonna 1997 osallistuisi sairauspäivärahan ja vanhempainrahan kustannuksiin. Valtio vastaisi yksin eläkkeensaajien asumistuen kustannuksista.

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen

yhteydessä. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

Lakialoitteessa 27/1996 vp ehdotetaan, että eläketuloa saavalta henkilöltä ei perittäisi korotettua sairausvakuutusmaksua.

Lakialoitteessa 46/1996 vp ehdotetaan vakuutetun sairausvakuutusmaksu porrastettavaksi siten, että maksu olisi 1,90 penniä vakuutetulle vahvistetulta veroäyriältä. Vakuutusmaksu olisi 2,35 penniä vahvistetulta veroäyriältä siltä osin kuin äyrimäärä ylittää 80 000 äyriä, ja tämän lisäksi maksua korotettaisiin 1,65 penniä veroäyriältä siltä osin kuin äyrien määrä ylittää 150 000 äyriä.

Lakialoitteessa 59/1996 vp ehdotetaan, että työnantajalle, joka on työllistänyt alle 23-vuotiaan henkilön vähintään 12 kuukauden ajaksi, palautetaan työnantajan sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksu.

Valiokunnan kannanotot

Eläkkeensaajilta peritään ylimääräistä sairausvakuutusmaksua 3 penniä veroäyriältä. Maksun peruste on saattaa eläkkeensaajat kaavamaisesti yhtäläiseen asemaan palkansaajien kanssa. Palkansaajat maksavat 4,4 prosentin työeläkemaksua ja 1,5 prosentin ylimääräistä työttömyysturvamaksua, jotka ovat verovähenteisiä. Järjestelmän luomisen jälkeen on verotusta muutettu. Erilaiset maksut ja omavastuut ovat nousseet tai on luotu uusia maksuja. Tilannetta on tarkasteltava uudelta pohjalta, koska sairausvakuutusmaksun perusteena olevat olosuhteet ovat muuttuneet.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouko Skinnari /sd, varapuheenjohtaja Maija Perho /kok ja jäsenet Jorma Huuhtanen /kesk, Liisa Hyssälä /kesk, Timo Ihamäki /kok, Kari Kantalainen

Valiokunta *edellyttää* hallituksen huolehtivan siitä, että vuonna 1998 voidaan alentaa eläkkeensaajien ylimääräistä sairausvakuutusmaksua vähintään yhdellä pennillä veroäyriältä.

Valiokunta *edellyttää* hallituksen huolehtivan siitä, että sosiaaliturvamaksujen kokonaisuus pyritään muodostamaan sellaiseksi, että se tukee työllistymistä ja helpottaa erityisesti pientyönantajien toimintaa. Maksujen ohella on otettava huomioon myös verotus ja rahoituskulujen kokonaisuus.

Kirkkotyönantajien sairausvakuutusmaksussa on päästy alenevaan käytäntöön. Valiokunta pitää tärkeänä, että kirkkotyönantajien sairausvakuutusmaksua alennetaan samassa suhteessa kuin valtiolta siirtyy tehtäviä kirkollisille viranomaisille. Näin voidaan vähitellen saattaa myös kirkon työnantajakustannuksia lähemmäksi muita työnantajia.

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Edelleen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteisiin 27/1996 vp, 46/1996 vp ja 59/1996 vp sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

/kok, Mikko Kuoppa /va-r, Eero Lämsä /kesk, Hannes Manninen /kesk, Osmo Soininvaara /vihr, Marjatta Vehkaoja /sd ja Marja-Leena Viljamaa /sd sekä varajäsen Mikko Immonen /vas.

Vastalauseita

I

Vuoden 1997 talousarvion yhteydessä hallitus esittää tuloverotuksen keventämistä sillä tavalla, että se suosisi selvästi eniten suurituloisia. Tälle ei ole olemassa sosiaalisia eikä taloudellisia perusteita. Tämän vuoksi ehdotan että käsittelyn pohjaksi otetaan lakialoite (LA 46/1996 vp), jossa ehdotetaan, että sairausvakuutusmaksut porrastettaisiin kolmeen luokkaan sen mukaan, ovatko tulot alle 80 000 markkaa, välillä 80 000—150 000 markkaa ja yli 150 000 markkaa. Tämä esitys merkitsee pienituloisten maksurasituksen keventymistä.

Lisäksi eläkeläisiltä perittäväksi ehdotettu ylimääräinen 3 pennin sairausvakuutusmaksu kunnallisverotuksen äyriältä on kohtuuton, ja verokevennysten kohdistuessa suurituloisille ei ole perusteita kerätä eläkeläisiltä ylimääräistä 3 pennin sairausvakuutusmaksua.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen ja lakialoitteeseen 46/1996 vp sisältyvien lakiehdotusten pohjalta hallituksen esitykseen sisältyvä viides lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

5.

Laki

vuodelta 1997 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta

Eduskunnan päätöksen mukaan säädetään:

1 §

Poiketen siitä, mitä sairausvakuutuslain (364/63) 33 §:n 1 momentissa, sellaisena kuin se on 4 päivänä joulukuuta 1970 annetussa laissa (742/70), säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksusta, maksu on 1,90 penniä vakuutetulle vuodelta 1997 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 2,35 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriältä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 80 000 äyriä. Li-

säksi maksua peritään 1,65 penniä veroäyriältä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 150 000 äyriä. Vakuutusmaksua määrättäessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaisissa (1535/92) säädetään.

2 §

(Poist.)

2—5 §

(Kuten valiokunnan mietinnön 3—6 §)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1996

Mikko Kuoppa /va-r

II

Hallituksen esitys vuodelta 1997 perittävistä sosiaaliturvamaksuista ei ota huomioon niitä vaatimuksia, joita toisaalta vaikea työttömyystilanne ja toisaalta oikeudenmukaisuus eri väestöryhmien välillä edellyttäisivät. Työnantajien välillisiä kustannuksia ei helpoteta, vaikka se olisi yksi keskeisimmistä keinoista edistää työllisyyttä. Toisaalta veronkevennysvaraa ei käytetä te-

hokkaimmalla tavalla kotimaahan suuntautuvan ostovoiman lisäämiseen pieni- ja keskituloisia suosien, vaan verokevennykset painottuvat suurituloisille. Hallitus ei kevennä eläkeläisten muita korkeampaa sairausvakuutusmaksua.

Keskustan mielestä vakuutetun sairausvakuutusmaksun porrastus on säilytettävä suurituloisilla selkeämpänä, koska veroasteikkotarkistus

tehdään koko asteikkoon. Eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentaminen on aloitettava siten, että se laskisi vuoden 1997 alusta kolmesta pennistä kahteen penniin veroäyriiltä.

Työnantajien sairausvakuutusmaksua ja kansaneläkemaksua ei tulisi periä lainkaan pienimiltä yrityksiltä. Vastaavasti suurten ja pääomavaltaiten yritysten suhteellista maksuosuutta on

vara hieman nostaa pahimman laman mentyä ja yritysten vakavaraisuuden vahvistuttua.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

*että 1.—4. ja 6.—9. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomina ja
että 5. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

5.

Laki

vuodelta 1997 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta

Eduskunnan mukaisesti säädetään:

1 §

Sen estämättä, mitä sairausvakuutuslaissa (364/63) säädetään vakuutetun sairausvakuutusmaksun määrästä, maksu on 1,90 penniä vakuutetulle vuodelta 1997 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriiltä. Vakuutusmaksu on kuitenkin 2,35 penniä vakuutetulle kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriiltä osin kuin veroäyrien määrä on 80 000—120 000, 3,35 penniä siltä osin kuin veroäyrien määrä on 120 000—180 000 ja 4,35 penniä siltä osin kuin veroäyrien määrä ylittää 180 000 äyriä. Vakuutusmaksua määrätessä otetaan huomioon, mitä tuloverolaissa (1535/92) säädetään.

2 §

Jos vakuutettu saa vuoden 1997 aikana eläketuloa, häneltä peritään sen lisäksi, mitä 1 §:ssä säädetään, sairausvakuutusmaksua 2,00 penniä hänelle vuodelta 1997 toimitettavassa kunnallisverotuksessa vahvistetulta veroäyriiltä. Tämä sairausvakuutusmaksun korotus on kuitenkin enintään kolme prosenttia veronalaisesta eläketulosta.

3 §

Sen estämättä mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetussa laissa (366/63) säädetään työnantajan sairausvakuutusmaksun määrästä, peritään työntekijälle 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1997 välisenä aikana suoritetun ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä työnantajan sairausvakuutusmaksua:

1) yksityiseltä työnantajalta, jonka maksama palkkasumma jää alle 6 miljoonan markan, sai-

*rausvakuutusmaksua ei peritä lainkaan, vuosipalkkasumman 6—60 miljoonan markan osalta maksu on 1 prosenttia ja 60 miljoonan markkaa ylittävän palkkasumman osalta 2 prosenttia. Sel-
laiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87), kunnalta tai kuntayhtymältä sekä kunnalliselta liikelaitokselta maksua peritään 1,60 prosenttia;
(2 ja 3 kohta kuten valiokunnan mietinnössä)*

4 §

Sen estämättä, mitä kansaneläkelaiissa (347/56) säädetään työnantajan kansaneläkemaksun määrästä, peritään 1 päivän tammikuuta ja 31 päivän joulukuuta 1997 välisenä aikana työntekijälle suoritetun ennakonpidätyksen alaisen palkan määrästä työnantajan kansaneläkemaksua:

1) yksityiseltä työnantajalta:

a) *ei maksua peritä lainkaan yksityisen työnantajan ennakonpidätyksen alaisen palkkasumman ensimmäisen kolmen miljoonan markan osalta, mikäli poistojen määrä on alle miljoona markkaa.*

b) *käyttöomaisuuden hankintamenoista tehtyjen säännönmukaisten poistojen ollessa yli 300 000 markkaa ja samalla vähintään 10 prosenttia ja enintään 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, kansaneläkemaksun suuruus on 4 prosenttia ennakonpidätyksen alaisista palkoista vuonna 1997.*

c) *jos mainittujen poistojen määrä on yli 300 000 markkaa ja samalla yli 30 prosenttia sanottuna aikana maksetuista palkoista, maksun suuruus on 6,9 prosenttia.*

2) valtion liikelaitoksista annetussa laissa tar-
koitetulta valtion liikelaitokselta:

(a—c alakohta kuten valiokunnan mietinnön
1 momentin 1 kohdan a—c alakohta)
(3 ja 4 kohta kuten valiokunnan mietinnön 2
ja 3 kohta)
(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä)

5 ja 6 §
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1996

Jorma Huuhtanen /kesk
Eero Lämsä /kesk

Hannes Manninen /kesk
Liisa Hyssälä /kesk

